

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/211692,106-rocznica-wybuchu-Powstania-Wielkopolskiego.html>
27.02.2026, 08:05

106. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego

„Ideał bohaterstwa polskiego przyobłókl się znowu w kształty widome. On daje nam niespożytą moc i wiarę w przyszłość. Dlatego zawsze żywą i świętą będzie pamięć 27. grudnia” – pisał w 1919 r. o Powstaniu Wielkopolskim „Kurier Poznański”.

27.12.2024

Jednym z wydarzeń upamiętniających rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego była uroczystość, która miała miejsce 27 grudnia 2024 roku przy Pomniku Powstańców Wielkopolskich na ul. Królowej Jadwigi w Poznaniu. W wydarzeniu uczestniczyli m.in. marszałek sejmu Szymon Hołownia, minister obrony narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz, prezydent miasta Jacek Jaśkowiak, przedstawiciele władz samorządowych, wojska, duchowieństwa oraz mieszkańcy Poznania. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował prezes dr Karol Nawrocki.

- Wielkopolanie, zahartowani w zmaganiach z brutalną germanizacją, dyskryminacją i szykanami ze strony władz pruskich, doskonale samoorganizujący się na płaszczyznach kulturalnej, gospodarczej i politycznej, dumnie strzegący mowy, wiary, tradycji i zwyczajów przodków, pracowici, wytrwali i pełni inwencji – okazali się siłą, której nie można było lekceważyć

- zaznaczył, w liście odczytanym przez sekretarza stanu Andrzeja Derę, Prezydent RP Andrzej Duda.

Po odczytaniu apelu pamięci i złożeniu wieńca w hołdzie bohaterom, spod Pomnika Powstańców Wielkopolskich wyruszył III Marsz Powstania Wielkopolskiego. Trasa marszu prowadziła ulicami Niezlomnych i Ratajczaka, aż pod historyczny Hotel Bazar – symboliczne miejsce związane z wydarzeniami powstania. Marsz stał się manifestacją pamięci i dumy z bohaterstwa Wielkopolan.

Wieczorem na placu Kolegiackim odbył się koncert „Śpiewanki Powstańcze”. Było to wyjątkowe wydarzenie łączące mieszkańców Poznania i Wielkopolski poprzez wspólne wykonywanie pieśni związanych z Powstaniem Wielkopolskim. Koncert był współorganizowany przez Instytut Pamięci Narodowej w Poznaniu.

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej, dr Karol Nawrocki, wziął udział w turnieju piłkarskim zorganizowanym przez Uczniowski Klub Sportowy Skra Wielkopolska. Turniej, poświęcony bohaterom Powstania Wielkopolskiego, odbył się dla dzieci z rocznika 2017. Dr Karol Nawrocki wręczał medale młodym zawodnikom, podkreślając znaczenie pamięci o wydarzeniach historycznych i wartości sportowej rywalizacji jako elementu edukacji młodego pokolenia.

106. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego – Poznań, 27 grudnia 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

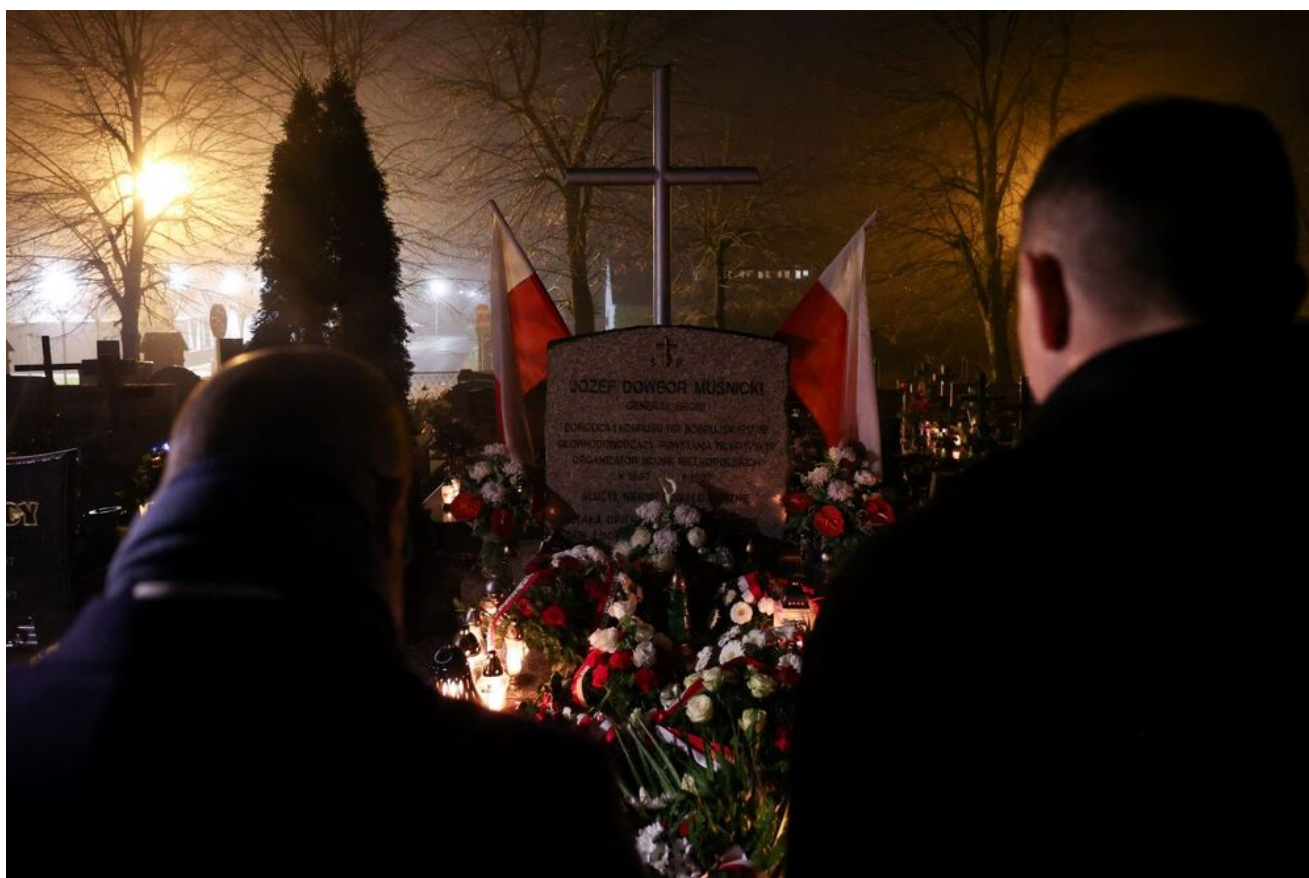

106. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego – Poznań, 27 grudnia 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

106. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego - Poznań, 27 grudnia 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Na zakończenie obchodów delegacja Instytutu Pamięci Narodowej złożyła znicze na grobie generała Józefa Dowbor-Muśnickiego, dowódcy Powstania Wielkopolskiego.

106. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego - Poznań, 27 grudnia 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

106. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego – Poznań, 27 grudnia 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

106. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego – Poznań, 27 grudnia 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Nie byłoby wielkiego grudniowego zwycięstwa, gdyby nie klęska kajzerowskiej Rzeszy w I wojnie światowej. Najsprawniejszy na świecie aparat państwowy runął w listopadzie 1918 r. niczym

dom z kart. Dziejowy paradoks chciał, że podstawy niemieckiego ustroju zostały zmiecione z „widowni publicznej” za sprawą wymówienia posłuszeństwa Wilhelmowi II przez tak kochaną przez niego armię. Rewolucja, która na początku listopada 1918 r. wybuchła wśród kilońskich marynarzy, szybko wtargnęła do Berlina, by tam odnieść triumf znaczony abdykacją cesarza. Poznań i Wielkopolska nie były bynajmniej białymi plamami na mapie owego buntu, który początkowo miał zdecydowanie wojskową barwę i niemiecki charakter, o czym świadczy skład poznańskiej Rady Żołnierskiej, powołanej 9 listopada 1918 roku.

Właściwa rewolucyjna fala wylała się na ulice Poznania nazajutrz, zaś rozgardiasz uległ dodatkowemu spotęgowaniu, gdy do miasta zaczęły docierać informacje o warunkach układu rozejmowego z Compiègne pomiędzy ententą i Niemcami. Zakładał on natychmiastowe wycofanie niemieckich wojsk z Francji i Belgii, na wschodzie wciąż jednak wskazywał na granicę z 1914 r., co dla Poznańskiego oznaczało utrzymanie zaborczego *status quo*.

Toteż gdy Józef Piłsudski przejmował w Warszawie władzę z rąk Rady Regencyjnej, w Wielkopolsce rozgorzała zasadnicza odsłona walki o jej polskość. Jej powodzenie zależało w sporej mierze od roztropności polskich elit, którym przewodzili politycy tej miary, co Władysław Seyda, Wojciech Korfanty, ks. Stanisław Adamski, czy Adam Poszwiński. Konspirowali oni w ramach Centralnego Komitetu Obywatelskiego aspirującego do miana reprezentacji wszystkich Polaków w zaborze pruskim, co umożliwiała gęsta sieć lokalnych, tajnych komitetów obywatelskich działających w miastach i miasteczkach Poznańskiego. To głównie dzięki ich politycznej dojrzałości i organizacyjnej sprawności udało się najpierw przejąć kontrolę nad cywilną władzą rewolucyjną w mieście – Radą Robotniczą, a następnie, po „dogadaniu się” z Polską Organizacją Wojskową Zaboru Pruskiego (POW ZB), przeprowadzić 13 listopada 1918 r. tzw. zamach na ratusz i uzyskać bezpośredni wpływ na zdominowaną przez Niemców Radę Żołnierską. Owe sukcesy stanowiły asumpt do zerwania z konspiracją i przyczyniły się do ujawnienia Centralnego Komitetu Obywatelskiego, który 14 listopada 1918 r. proklamował powstanie nowego organu kierowniczego dla ludności polskiej w Niemczech: Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej. Wzywał do tworzenia rad ludowych (i Straży Ludowych!) na prowincji oraz zwoływał na 3 grudnia Polski Sejm Dzielnicowy (PSD).

Przyjazd mistrza

Obrady PSD (3–5 XII 1918 r.), a także konkurencyjny zjazd niemieckich rad ludowych przyczyniły się do wzrostu politycznego napięcia w Poznaniu. Wzrosło ono jeszcze bardziej za sprawą Ignacego Jana Paderewskiego. Mistrz miał przede wszystkim doprowadzić w Warszawie do politycznego porozumienia z Józefem Piłsudskim, co było konieczne dla międzynarodowego uznania Polski w przededniu zapowiadanego kongresu pokojowego. Nie zmienia to rzecz jasna faktu, że trasa przejazdu Paderewskiego z portu w Gdańsku via Poznań do Warszawy była jasnym sygnałem, że zwycięskie mocarstwa nie tracą z oczu Polaków pozostających pod niemiecką władzą.

[Czytaj dalej](#)

Dowiedz się więcej:

- [Powstanie Wielkopolskie na portalu Przystanek Historia](#)
- [Portal IPN Powstanie Wielkopolskie](#)

- [Infografiki o Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919](#)
- [Wystawa „Ignacy Paderewski” - do pobrania](#)
- [„Powstanie wielkopolskie 1918-1919”, red. Olaf Bergmann, Poznań-Warszawa 2022](#)
- [Adam Pleskaczyński, Michał Krzyżaniak „Oddziały Wielkopolskie w walkach o wschodnią granicę Rzeczypospolitej”, Poznań-Warszawa 2020](#)
- [Bogusław Polak, Michał Polak „Generał Stanisław Taczak 1874-1960”, Poznań-Warszawa 2019](#)
- [Rafał Sierchuła, Wojciech Jerzy Muszyński „Józef Dowbor-Muśnicki 1867-1937”, Warszawa 2019](#)
- [Marian Olszewski „Powstanie Wielkopolskie 1918/1919”, Warszawa-Poznań 2018](#)
- [„Wielkopolskie drogi do niepodległości. Powstanie Wielkopolskie 1918-1919. Historie lokalne”, red. Olaf Bergmann, Elżbieta Wojcieszek, Poznań-Warszawa 2018](#)
- [„Tobie, Polsko, na śmierć i życie! Mogiły powstańców wielkopolskich poległych i zmarłych w latach 1918-1920”, red. Adam Pleskaczyński, Poznań-Warszawa 2018](#)
- [Broshura z serii „Bohaterowie Niepodległej”: Tadeusz, Stanisław i Władysław Fenrychowic - do pobrania](#)
- [Broshura z serii „Bohaterowie Niepodległej”: Kazimierz Zenkteler „Warwas” - do pobrania](#)
- [Broshura z serii „Bohaterowie Niepodległej”: Józef Skrzydlewski - do pobrania](#)
- [Broshura z serii „Bohaterowie Niepodległej”: Wincenty, Jan i Maria Wierzejewscy - do pobrania](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Poznań

Centrala, Poznań

Powstanie wielkopolskie

Rocznica